

Kuntalaisaloite 26.09.2026 "Stop koulutoimesta leikkaamiselle"

Kh 26.10.2026
320/12.00.00/2026

Valmistelija

Hallintojohtaja Maria Ahvenniemi

Kuntalaisaloite.fi-palveluun on luotu 26.9.2026 seuraava aloite:

"Opettajien lomautuksesta johtuvat poissaolot aiheuttavat koulussa epätasa-arvoa johtuen asiantuntevan opetuksen puutteesta ja täten myös oppimistulokset heikkenevät. Kaikilla alle 18-vuotiailla on oppivelvollisuus sekä oikeus opetukseen. Lisäksi lomautuksen aiheuttamat poissaolot heikentävät koulun turvallisuutta.

Yhden opettajan poissaolo lisää muiden työntekijöiden työn määrää ja aiheuttaa koulussa levottomuutta. Ei myöskään ole takeita siitä, että yläasteella oppilaat opiskelisivat vaaditut asiat itsenäisesti.

Lukiossamme on myös otettu esimerkiksi äidinkielen kertauskurssi pois tuntisuunnitelmasta, koska sen järjestämiseen ei ole tarpeeksi resursseja. Tämä asettaa lukiomme opiskelijat epätasa-arvoiseen asemaan ylioppilaskirjoituksia ajatellen. Äidinkieli on pakollinen kirjoitettava aine jokaiselle ylioppilaskokelaalle. Kurssin puuttuminen voi suoraan heikentää ylioppilaskokeiden tuloksia.

Vaadimme, että opettajia ei lomauteta eikä koulun toiminnasta muutenkaan leikattaisi. Leikkaukset vaikuttavat suoraan lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä kuntamme tulevaisuuteen."

Aloitteen on allekirjoittanut 168 kunnan asukasta ja 41 muuta henkilöä.

Aloitteen käsittely

Hallintosäännön 170 § mukaan aloitteen käsittelee se kunnan viranomainen, jolla on toimivalta tehdä päätöksiä aloitteen tarkoittamassa asiassa. Jos toimivaltainen viranomainen on toimielin, aloitteista ja aloitteiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä on annettava toimielimelle tieto jäljempänä määrätyllä tavalla. Kunnanhallituksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä esitettävä valtuustolle luettelo sen toimivaltaan kuuluvista aloitteista ja niiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä. Valtuusto voi samalla päättää, mitkä aloitteista on loppuun käsitelty. Muun toimielimen kuin valtuuston toimivaltaan kuuluvista aloitteista on annettava tieto toimielimelle niiden päättämällä tavalla. Toimielin voi samalla päättää, mitkä aloitteista ovat loppuun käsiteltyjä. Kun valtuustolla on toimivalta aloitteessa tarkoitetussa asiassa, kunnanhallitus ei voi omalla päätöksellään todeta, että aloite ei anna aihetta toimenpiteisiin, vaan valtuuston tulee voida ottaa kantaa asiaan.

Aloitteen käsittelevä toimielin on kunnanhallitus, sillä se vastaa hallintosäännön 71§ mukaisesti lomautuksesta ja päättää sille esitetyistä säästötoimenpiteistä.

Lomautusten perustelu

Kunnanhallitus päätti 17.8.2026 § 119 käynnistää koko henkilöstöä koskevan yhteistoimintamenettelyn kunnan heikentyneen taloudellisen

tilanteen vuoksi. Vuoden 2025 tilinpäätös oli 231 478,64 euroa alijäämäinen, ja tammi–kesäkuun 2026 tulos oli poistojen jälkeen noin 746 000 euroa alijäämäinen. Verohallinnon takautuvien kiinteistövero-oikaisujen ja valtionosuuksien leikkausten yhteisvaikutus kunnan talouteen on noin 499 000 euroa, ja vuoden 2026 talousarvio on laadittu alijäämäiseksi. FCG:n laatiman talouden painelaskelman mukaan kunnan taseen ylijäämä uhkaa hävitä vuoteen 2030 mennessä ilman sopeutustoimia. Aloitteessa ei ole kiistetty lomautuksen taloudellista perustetta, mutta vaaditaan, etteivät leikkaukset kohdentuisi lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Viranhaltijalain 32 §:n ja työsopimuslain 5 luvun 2 §:n mukaan työnantaja saa lomauttaa viranhaltijan tai työntekijän, jos sillä on taloudellinen tai tuotannollinen peruste.

Kunnanhallitus päätti 14.9.2026 § 144 muun muassa, että taloudellisista ja tuotannollisista syistä toimeenpantavien lomautusten periaatteena on, että koko henkilöstö lomautetaan kahdeksi viikoksi pois lukien jo aikaisemmin tänä vuonna yli kahdeksi viikoksi lomautetut koulunkäynninohjaajat ja ruokapalvelutyöntekijät. Kunnanhallitus velvoitti valiokunnat, viranhaltijat, toimialajohtajat ja vastuualueen esihenkilöt tekemään lomautusta koskevat viranomaispäätökset. Hyvinvoinnin toimiala on henkilöstömäärältään kunnan suurin. Mikäli hyvinvoinnin toimialan henkilökunta oltaisiin jätetty kokonaan lomautusten tai säästöjen ulkopuolelle, jäisivät kunnan muusta toiminnasta haettavat säästöt huomattavasti matalemmiksi. Näin olleen säästöistä ei saataisi niiltä haettua taloudellista vaikuttavuutta. Lisäksi henkilöstöä ei kohdella yhdenvertaisesti, jos henkilöstöryhmiä jätetään säästöjen ulkopuolelle.

Hyvinvointivaliokunta käsitteli 22.9.2026 § 54 hyvinvoinnin toimialan lomautusten toteuttamista. Opettajien osalta valiokunta hyväksyi lomautussuunnitelman, jonka mukaan opettajien kaksi lomautuspäivää ovat joko 15.–16.10.2026 tai 7.11. ja 14.11.2026. Muiden lomautuspäivien osalta valiokunta esitti kunnanhallitukselle, että opettajien lomautus toteutettaisiin yhteensä seitsemän päivän mittaisena, jotta opetuksen lainmukaisuus ja turvallinen oppimisympäristö voitaisiin parhaiten turvata. Valmistelun mukaan opettajia lomautetaan vain koulupäivinä ja opettajien koulutuspäivinä, lomautukset porrastetaan niin, että vain osa opettajista on kerrallaan lomautettuna, kunkin opetusryhmän oikea vuosiviikkotuntimäärä ja tuntijako toteutuvat lomautusten aikana, tukiopetusta annetaan tarvittaessa ja kouluihin laaditaan lomautusten ajaksi kirjallinen riskien arviointi. Rehtorit vastaavat koulukohtaisista lomautussuunnitelmista, opettajien kuulemisesta ja tiedottamisesta oppilaille ja huoltajille. Kunnanhallitus on 28.9.2026 § 158 lyhentänyt opettajien lomautuksen vuonna 2026 seitsemään päivään nimenomaan opetuksen lainmukaisen järjestämisen ja turvallisen oppimisympäristön turvaamiseksi. Lisäksi kirjallinen arviointi Lappajärven yhteiskoulun ja geolukion turvallisuusarviointi ja riskien arviointi lomautusten aikana 2026 on laadittu ja saatettu opettajille tiedoksi 21.10.2026.

Perusopetuslain 3 a §:n mukaan esi- ja perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Perusopetuslain 29 §:n mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, ja 30 §:n mukaan oppilaalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea.

Kunnanhallitus toteaa, että kunnan velvollisuus järjestää opetus perusopetuslain ja lukiolain mukaisesti säilyy lomautuksista huolimatta ja

että kunta on ennen lomautuksia selvittänyt, miten tämä velvollisuus täytetään.

Yhdenvertaisuus

Lomautusperiaate on sama koko henkilöstölle. Poikkeukset koskevat ainoastaan koulunkäynninohjaajia ja ruokapalvelutyöntekijöitä, jotka on jo aiemmin tänä vuonna lomautettu yli kahdeksi viikoksi. Opettajien lomautusta on lisäksi lyhennetty.

Kuntalaisaloitteessa on viitattu säästötoimenpiteiden ja lomautusten asettavan lappajärveläiset oppilaat eriarvoiseen asemaan suhteessa muihin kuntiin ja kaupunkeihin. Aloitteessa mainittu äidinkielen kertauskurssin leikkaus sekä muut materiaalmäärärahojen pienentämiset ovat toimintamenoihin kohdistuneita säästöjä, jotka hyvinvointivaliokunta on esittänyt säästötoimenpiteinään. Järjestettävien kertauskurssien määrä ja laajuus sekä tuntikehys vaihtelevat kuntien ja kaupunkien välillä. Äidinkielen kielenhuollon kertaus on paikallinen opintojakso, jota ei välttämättä tarjota muissa lukioissa. Kirjoituksiin valmentavat valtakunnalliset syventävät kertaavat opintojaksot järjestetään normaalisti, eikä leikkauksia kohdistu niihin. Kunnan säästötoimenpiteiden ei katsota asettavan oppilaita eriarvoiseen asemaan suhteessa muiden kuntien oppilaisiin.

Lappajärven kunnan väestömäärä on vähenevä ja erityisesti lasten ja nuorten määrä vaikuttaa järjestettävien palveluiden mitoittamiseen ja laajuuteen. Vuoteen 2032 mennessä Lappajärven kunnan perusopetuksen oppilasmäärä putoaa nykyisestä noin 250 oppilaasta noin 170 oppilaaseen. Oppilasmäärän tippuminen on merkittävä ja tulee edellyttämään palvelurakenteiden sopeuttamista myös tulevaisuudessa.

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen ja lakisääteisten palveluiden tuottaminen ovat kunnan perustehtäviä. Jotta lakisääteiset palvelut pystytään turvaamaan, on kunnan huolehdittava kuntatalouden kestävästä ja tasapainoisesta hallinnasta.

Yhteenveto

Kuntalaisaloitteessa esitetyt perusteet eivät anna aihetta muuttaa kunnanhallituksen päätöstä 14.9.2026 § 144. Lomautukselle on taloudellinen peruste, asiasta on käyty laissa säädetty yhteistoimintamenettely ja asiat on käsitelty toimivaltaisissa toimielimissä. Kunta on ennen lomautuksia selvittänyt, miten oppilaiden oikeus opetukseen, tukeen ja turvalliseen opiskeluympäristöön turvataan lomautusten aikana, ja opettajien lomautusta on lyhennetty tämän varmistamiseksi. Säästötoimenpiteitä koskevissa päätöksissä ei ole lakkautettu lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä palveluita, eikä säästötoimenpiteet lähtökohtaisesti lisää lappajärveläisnuorten eriarvoisuutta suhteessa muihin kuntiin ja kaupunkeihin.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Juha-Matti Näykki

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää esittää kunnanvaltuustolle, että

1. aloite ei anna aihetta muuttaa henkilöstön lomautusta tai hyvinvoinnin toimialan säästötoimenpiteistä tehtyjä päätöksiä valmistelussa mainituilla perusteilla
2. kuntalaisaloite on tullut loppuun käsiteltyksi.

Päätös

Lisätietoja antaa

Hallintojohtaja Maria Ahvenniemi, maria.ahvenniemi(at)lappajarvi.fi, p. 044
3699667